

Икономическа ефективност от отглеждането на овце от породата Ил дьо Франс при едно заплождане на година

Евгения Ачкаканова^{1*}, Цветана Харизанова-Методиева¹

¹Институт по животновъдни науки, Костинброд – ССА - София

*Кореспондиращ автор: achkakanova@abv.bg

Резюме

Целта на изследването е да се анализира икономическата ефективност от отглеждането на овце от породата Ил дьо Франс при едно заплождане на година. Икономическата ефективност е определена въз основа на инвестиционен проект за създаване на ферма от 250 овце майки от породата Ил дьо Франс при едно заплождане на година. Предвижда се всички категории животни да се изхранват изцяло със закупени фуражи. Приходите и разходите, необходимите фуражи и брой работници в овцефермата са определени експертно. Цените на материалните разходи и продукцията са актуални към Юли, 2022 г. Овцефермата ще бъде специализирана за производство на мъжки и женски разплодни животни и на тежки месодайни агнета и шилета от породата Ил дьо Франс.

Установи се, че при така зададените параметри, отглеждането на 250 овце-майки от породата Ил дьо Франс при едно заплождане на година е икономически ефективно. Рентабилността на база приходи е 39%, а рентабилността на база разходи за дейността е в размер на 64%. Всяка овца-майка създава средно по 406 лв. печалба на година, при включена държавна помощ за съответната категория овце.

Най-голям дял от разходите за дейността заемат тези за фуражи (55,6%), а от приходите най-голям е делът на приходите от реализация на разплодни животни (39,2%).

Ключови думи: Ил дьо Франс; приходи; разходи; икономическа ефективност

Economic efficiency of raising Ile de France sheep at one insemination per year

Evgenia Achkakanova¹, Tsvetana Harizanova - Metodieva¹

¹Institute of Animal Sciences, Kostinbrod – Agricultural Academy - Sofia

*Corresponding author: achkakanova@abv.bg

Citation: Achkakanova, E. & Harizanova-Metodieva, Ts. (2023). Economic efficiency of raising Ile de France sheep at one insemination per year. *Bulgarian Journal of Animal Husbandry*, 60(3), 10-20 (Bg).

Abstract

The purpose of the study is to analyze the economic efficiency of raising sheep of the Ile de France breed with one insemination per year. The economic efficiency is determined on the basis of an investment project for establishment of a farm with 250 ewes of the Ile de France breed at one insemination per year. All categories of animals are expected to be fed entirely with purchased feed. Revenues and costs, required feed and number of workers in the sheep farm are expertly determined. The prices of material costs and production are current as of July, 2022. The sheep farm will be

specialized in the production of male and female breeding animals and of heavy - meat lambs of the Ile de France breed.

It was found that with the parameters set in the analysis, raising 250 ewes of the Ile de France breed at one insemination per year is economically effective. Profitability on the basis of revenues is 39%, and profitability on the basis of activity costs is 64%. Each mother sheep generates an average profit of BGN 406 per year, including state aid for the corresponding category of sheep.

The largest share of the activity costs is occupied by those for fodder (55,6%), and of the revenues, the largest is the share of the sale of breeding animals (39,2%).

Keywords: Ile de France breed; revenues; costs; economic efficiency

Увод

Овцевъдният сектор в България е източник на заетост на работната сила в селските райони на страната, а добитата продукция е високо ценена в страната и на международните пазари. Икономическата ефективност от отглеждането на овце от месодайно направление е изключително актуална област за изследване. В последните години се наблюдава ежегодно повишение на броя овце от месодаен тип, отглеждани в България, което показва засилен интерес от страна на българските фермери към специализация на стопанствата им в този сектор.

Ефективността на овцевъдният сектор е проучена от редица автори (**Slavova, 2021; Harizanova-Metodieva & Metodiev, 2020**). Установена е най-висока икономическа ефективност при угодяване на агнета, кръстоски с породата Ил дьо Франс, в сравнение с други породи и кръстоски (**Popova et al., 2019**). Подобни резултати са достигнати и от **Pajor et al., 2009** при проучване на някои продуктивни характеристики на агнета, получени при кръстосване на Унгарски мериносови овце с Ил дьо Франс.

Установено е, че разходите за заплащане на труда в овцевъдството заемат основен дял от разходните парични потоци: от 30,8% до 50,5% (**Harizanova-Metodieva and Metodiev, 2019**). **Mihailova-Toneva, 2023** проучва структурата на производствените разходи на стадо овце от породата Ил дьо Франс и установява, че изхранените фуражи заемат 45%, а разхо-

дите за труд - 35% от производствените разходи.

Реализираните приходи от отглеждането на овце от породата Ил дьо Франс зависят преди всичко от продуктивността на животните и прилаганите технологии и управление (**Slavova and Achkakanova, 2021**). Върху продуктивните показатели на породата достоверно влияние оказват както генетични, така и негенетични фактори (**Laleva et al., 2022**).

Целта на изследването е да се анализира икономическата ефективност от отглеждането на овце от породата Ил дьо Франс при едно заплождаване на година.

Материал и метод

Икономическата ефективност е определена въз основата на инвестиционен проект за създаване на ферма от 250 овце майки от породата Ил дьо Франс при едно заплождаване на година. Предвижда се в стопанството да се отглеждат общо до 14-15 мъжки разплодника. Планирано е всички животни да бъдат под селекционен контрол от селекционерите на Асоциацията за развъждане на породата Ил дьо Франс в България, което ще подпомага процеса на структуриране на фермата и успешното водене на селекционно-племенната работа.

Предвижда се всички категории животни да се изхранват изцяло със закупени фуражи. Приходите и разходите, необходимите фуражи и брой работници в овцефермата са определе-

ни експертно. Цените на материалните разходи и продукцията са актуални към Юли, 2022 г.

Овцефермата ще бъде специализирана за производство на мъжки и женски разплодни животни и на тежки - месодайни агнета и шилета от породата Ил дьо Франс. Вълната, получавана от овците-майки, кочовете, мъжките и женските шилета ще бъде допълнителен продукт.

Част от родените животни ще се реализират като разплодни, след провеждане на бонитировки, съгласно селекционната програма на породата и проведените регулярни прегледи и контроли на отделните категории животни във фермата. Останалата част от произведените агнета и шилета ще се реализират живи или ще се колят за европейския пазар.

Икономическата ефективност е анализирана на базата на следните показатели: печалба от дейността; рентабилност на база приходи; рентабилност на база разходи за дейността; приходи от 1 овца-майка; разходи на 1 овца-майка; печалба на 1 овца-майка.

Резултати и обсъждане

Таблица 1 представя продуктивните параметри на стадото от 250 овце майки.

Предвижда се живото тегло на овците-майки да достигне 75-85 кг, а това на кочовете – 125 – 135 кг; плодовитостта да нарасне от 160% на първо агнене и на 180% на второ и следващо агнене. Агнетата ще се реализират при живо тегло от 35-40 кг, а шилетата – 45 - 50 кг. Заложената плодовитост за целите на изследването е 1,6 агнета на овца-майка на първо агнене и съответно 1,8 агнета на второ и следващо агнене. Установено е, че плодовитостта при породата Ил дьо Франс на първо агнене варира в широки граници, като може да достигне както до 117,65%, така и до 175,00% (Metodiev, 2021).

При тези продуктивни параметри и потенциалът на животните от породата Ил дьо Франс (табл. 1), който се реализира при спазване на технологичните изисквания за хранене, условия на гледане и профилактика, структурата на стадото може да бъде представено както е показано в Таблица 2.

Всички агнета за разплод ще се отбиват постепенно от 75 до 85-дневна възраст с препоръчително минимално живо тегло 35 – 37 kg. Установено е, че живото тегло на агнетата от породата Ил дьо Франс и прираста им достоверно варират в зависимост от годината на раждане (Ivanova, 2021).

Таблица 1. Продуктивни параметри на стадото от 250 овце майки

Table 1. Productive parameters of the flock of 250 ewes

Живо тегло на овците-майки в kg / Live weight of ewes in kg	75-80
Живо тегло на кочовете в kg / Live weight of rams in kg	125-135
Плодовитост на майките: /Fecundity of ewes:	
160% на първо агне(брой агнета) /160% on first lamb (number of lambs)	1,6
180% на второ и повече(брой агнета) /180% per second and more(number of lambs)	1,8
Живо тегло за реализация на агнетата в kg/ Live weight for sale of lambs in kg	35-40
Живо тегло за реализация на шилетата в kg / Live weight sale of ewe lambs in kg	45-50
Вълнодобив на майките в kg / Wool yield of ewes in kg	5
Вълнодобив на кочовете в kg / Wool yield of rams in kg	8
Дължина на вълната в cm / Length of wool in cm	7-9
Нежност на вълната (качество) / Wool softness (quality)	56-58
Рандеман на вълната в % / Wool yield in %	55-60

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

Таблица 2. Структура на стадото
Table 2. Flock structure

Бр./ Number	Агнета(бр.) /Lamb (number)	Женски шилета 194бр. /Female ewe lambs 194 heads	Мъжки шилета 194 бр. /Male ewe lambs 194 heads	Кочлета / Ram lambs	Кочове / Rams	Агнета и шилета за утовяване /Lambs and ewe lambs for fattening								
						Оттад / culled	Бр./ number	Оттад / culled	Бр./ number					
250	Плодовитост/ fecundity	Смъртност / Mortality	Ремонт/ replacement	Оттад / culled	Продажба / sale	Оттад от продажба / inappropriate for sale	Ремонт и продажба като кочлета / replacement and sale as male ewe lambs	Оттад / culled	Продажба / sale	Разплод / breeding	Оттад / culled	Налични / in the main flock	Пробинци /Teasers	
	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number	Бр. / number
400	12	49	2	2	145	7	19	2	16	1	2	10	4	
250	388	46			138		17		19			14	167	
Общо налични / Total number														

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

Отбиването на агнетата за угояване и реализацията им за месо започва след 60-дневна възраст с цел отпочиване на майките и подготовката им за следващо заплождане, в случаите на прилагане на схемата за уплътнено агнене – три агнения в рамките на две години.

Минималният среднодневен прираст не трябва да бъде по-нисък от 320-350 гр., което ще бъде постигнато с подходяща за месодайно направление технология на хранене с използване на подходящи фуражи за всяка възраст и всяко физиологично състояние на животните.

Във фермата ще се използват 10 мъжки разплодника и 4 до 6 млади кочлета /дзвиздаци/, като ще се прилагат следните схеми на заплождане:

1. Естествено покриване на групи. Тази схема ще бъде прилагана при заплождане на всички дзвизки в стадото или на овце в по-напреднала възраст;

2. Синхронизация на еструса и естествено покриване на малки групи от по 5 женски, за които се използва един коч пускан да запложда „от ръка“.

3. Синхронизация на еструса и изкуствено осеменяването със свежа семенна течност и/или по лапароскопски начин със замразена семенна течност.

ИО по лапароскопски метод ще се извършва със закупена от Франция замразена семенна течност.

На базата на структурата на стадото и на предвидената продуктивност се очакват следните производствени обеми от реализирани животни за клане за европейския пазар, включително в България, реализирани репродуктивни животни/т.е. животни продадени за разплодна дейност/, оборски тор и вълна (табл. 3). Предвижда се да се реализират 171 мъжки и женски шилета за клане с общо живо тегло от 6615 кг; 149 глави разплодни животни; 1766 кг. вълна и 561 куб. м оборски тор.

Почистването на оборския тор ще се извършва 1 или 2 пъти годишно. Събирането ще става на торосъбирателна площадка и

след като угние достатъчно ще се използва за наторяване на сенокосните площи от прифермското пасище, обработваема земя или оборският тор ще се продава, което ще формира и определен приход.

Необходимите работници са както следва:

Основни работници:

1. Гледачи на основно стадо - двама целогодишно;

2. Сменен на основните гледачи /ръководител/ - един целогодишно.

Помощни работници:

Общият брой на животните във фермата не изисква наемането на помощни работници, както по време на агнилната кампания, така и по време на случната/осеменителната кампания.

Квалифициран персонал:

Препоръчително е собственикът на фермата да бъде зоотехник или специалист с квалификация по овцевъдството. Ангажиментът му като ръководител на животновъдния обект е целогодишен, без обособено възнаграждение от финансовия ресурс на фермата.

Общ брой работници за годината - трима.

Табл. 4 представя планираните приходи от продажба на произведени агнета, реализирани/продадени за клане при реализация за европейския пазар /вкл. в България/, реализирани животни за разплод, добита и реализирана вълна от наличните в стопанството животни и реализиран оборски тор. Приходната част е разработена за всяка категория животни съгласно посочения брой в производствената структура на стадото и е представена с количествено-стойностни сметки.

Съгласно представеният разчет се предвижда приходите от производствената дейност да достигнат до 184473,95 лв. за година.

В табл. 4 са включени и средствата, които ще бъдат получени от субсидии по национални или европейски схеми. Приблизителният им размер към месец Юли, 2022 г. е по следните схеми и ставки, по които се субсидира

Таблица 3. Производствена структура / **Table 3.** Production structure

Реализация на живи животни за клане/ Sale of live animals for slaughter				
Категории/ Categories	бр. /number	ж.т.в kg / live weight in kg	kg общо /total kg	
Женски шилета / Female ewe lambs	45	35	1575	
Мъжки шилета/ Male ewe lambs	126	40	5040	
Общо за реализация / Total for sale			6615	
Разплодни животни / Breeding animals				
Категории / Categories	бр. /number	ж.т. в kg / live weight in kg	kg общо /total kg	
Женски шилета / Female ewe lambs	50	45	2250	
Мъжки шилета / Male ewe lambs	30	50	1500	
Кочлета /Ram lambs	19			
Дзвизки / Nulliparous ewes	50			
Общо за реализация / Total for sale	149			
Вълна / Wool				
Категории / Categories	бр. /number	kg	kg общо /total kg	
От овце-майки/ from ewes	250	5	1250	
От кочове / from rams	10	8	80	
От кочлета /from ram lambs	4	7	28	
От женски шилета / from female ewe lambs	100	3	300	
От мъжки шилета / from male ewe lambs	36	3	108	
Общо за реализация / Total for sale			1766	
Оборски тор / Manure				
Категории / Categories	брой животни / number of animals	куб.м/ден/ cubic m/day	дни/days	общо куб.м/ total cubic m
Овце-майки / Ewes	250	0,004	365	365
Кочове / Rams	10	0,006	365	22
Агнета и шилета за угодяване (клане) / Lambs and ewe lambs for fattening (slaughter)	167	0,002	120	40
Женски шилета за разплод (ремонт) / Female ewe lambs for breeding (replacement)	49	0,003	270	40
Мъжки шилета за разплод продажба / Male ewe lambs for breeding / sale	19	0,003	180	10
Женски шилета за разплод продажба / Female ewe lambs for breeding / sale	145	0,003	180	78
Кочлета (дзвиздаци)/ Ram lambs	4	0,006	270	6
Общо / Total				561

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

животновъдството: за животни под селекционен контрол /250x84лв/бр./; пасища /x32лв/дка/; за хуманно отношение /28лв/бр./; Деминимис /16.80лв/бр./; Ковид мярка /46лв/бр./ и други съотносими за района. Минималната очаквана сума за стадо от 250 овце-майки е 75 700 лева.

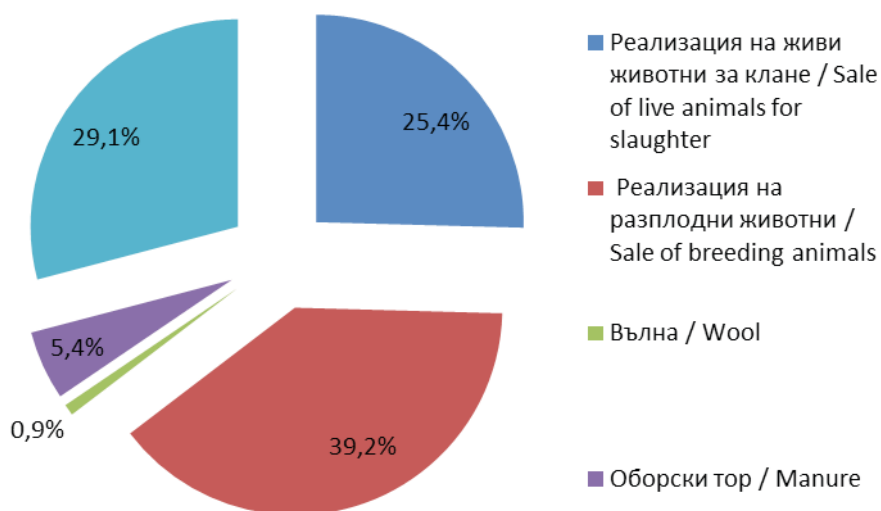
Общата сума на приходите от дейността се планира да достигне до 260173,95 лв.

На фиг. 1 е представена структурата на приходите. Най-голям дял заемат приходите от реализация на разплодни животни (39,2%), следвани от тези за субсидии (29,1%) и от реализация на живи животни за клане (25,4%).

Таблица 4. Приходи от дейността / Table 4. Revenues from the activity

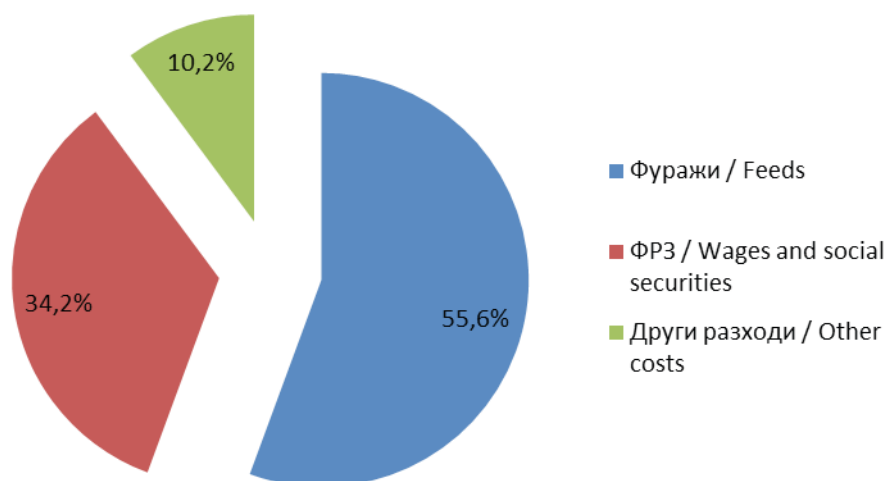
Реализация на живи животни за клане / Sale of live animals for slaughter					
1 Категории / Categories	бр. / number	kg общо	лева/kg	Общо за 1 година (лв.)	
2 Женски шилета / female lambs	45	1 575	10	15750	
3 Мъжки шилета / male lambs	126	5 040	10	50400	
4 Общо / Total				66150	
Реализация на разплодни животни / Sale of breeding animals					
5 Категории / Categories	бр. / number	kg общо / total kg	лева/ BGN	Общо за 1 година (лв.)/Total for one year (BGN)	
6 женски шилета / female lambs	50	2 250	12	27000	
7 мъжки шилета / male lambs	30	1 500	14	21000	
8 кочлета / ram lambs	19		1000	19000	
9 дзвизки / nulliparous ewes	50		700	35000	
10 Общо / Total				102000	
Вълна / Wool					
11 Категории / Categories	бр. / number	kg общо / total kg	лева за 1 кг /BGN for 1 kg	Общо за 1 година (лв.) / Total for one year (BGN)	
12 От овце-майки / from ewes	250	1 250	1,2	1500	
13 От кочове / from rams	10	80	1,2	96	
14 От кочлета /from ram lambs	4	28	1,2	33,6	
15 От женски шилета / from female ewe lambs	145	435	1,2	522	
16 От мъжки шилета / from male ewe lambs	36	108	1,2	129,6	
17 Общо / Total				2281,2	
Оборскитор / Manure					
18 Категории / Categories	брой животни / number of animals	дни / days	Количество средно за 1 година в куб.м за 1 овца/ amount on average for 1 year in cubic meters for 1 sheep	лева/ куб. м / BGN / cubic m	Общо за 1 година (лв.) / Total for 1 year (BGN)
19 Овце-майки / Ewes	250	365	1,46	25	9125
20 Кочове / Rams	10	365	2,19	25	547,5
21 Агнета и шилета за угодяване (клане) / Lambs and ewe lambs for fattening (slaughter)	167	120	0,24	25	1002
22 Женски шилета за разплод (ремонт) / Female ewe lambs for breeding (replacement)	49	270	0,81	25	992,25
23 Мъжки шилета за разплод / продажба / Male ewe lambs for breeding / sale	19	180	0,54	25	256,5
24 Женски шилета за разплод / продажба / Female ewe lambs for breeding / sale	145	180	0,54	25	1957,5
25 Кочлета / Ram lambs	4	270	1,62	25	162
26 Общо / Total					14042,75
27 Общо приходи от производствената дейност (лв.) /р.4+р.10+р.17+р.26/ / Total revenue from production activity (BGN) /r.4+r.10+r.17+r.26/					184473,95
28 Приходи от субсидии (лв.) /Revenue from subsidies (BGN)					75700,00
29 Общо приходи от дейността (лв.) /р.27+р.28/ / Total revenues from the activity (BGN) /p.27+p.28/					260173,95

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations



Фиг. 1. Структура на приходите / Fig. 1. Revenue structure

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations



Фиг. 2. Структура на разходите / Fig. 2. Cost structure

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

Най-малки дялове заемат приходите от продажба на вълна (0,9%) и оборски тор (5,4%).

Планираните разходи (табл. 5) са изчислени при закупуване на всички фуражи, необходими за изхранване на различните категории животни във фермата; ФРЗ и издръжка на служителите във фермата и други разходи за обслужване на производството.

За изхранването на животните се планира закупуването на фуражи на обща стойност

от 88217 лв.; ФРЗ е в размер на 54264 лв. и включва brutните възнаграждения и осигуровки за сметка на работодателя на трима служителя. Предвидени са разходи за електроенергия, ветеринарно обслужване, амортизации, горива, разходи за ремонти, застраховки и др. на обща сума от 16125 лв. Общата сума на разходите за дейността е 158606 лв.

Структурата на разходите е представена на фиг. 2. Най-голям дял заемат разходите

Таблица 5. Разходи за дейността**Table 5.** Activity costs

№	Фуражи / Feeds	Период на изхранване (дни) / Feeding period (days)	Общо за 1 година (кг) / Total for 1 year (kg)	Средна цена (лв/кг) / Average price (BGN/kg)	Сума за 1 година (лв.) / Total for 1 year (BGN)
1	Тревна смеска (паша) / Grass mixture (pasture)	210	83 160	0,07	5 821
2	Зелена люцерна / Green alfalfa	120	15 840	0,35	5 544
3	Царевичен силаж / Corn silage	120	31 680	0,1	3 168
4	Люцерново сено / Alfalfa hay	120	31 680	0,4	12 672
5	Ливадно сено / Meadow hay	210	83 160	0,15	12 474
6	Пшенична слама / Wheat straw	365	144 540	0,07	10 118
7	Ечемик / Barley	300	15 840	0,6	9 504
8	Пшеница / Wheat	300	2 376	0,65	1 544
9	Царевица / Corn	300	23 760	0,6	14 256
10	Слънчогледов шрот / Sunflower meal	120	4 752	1	4 752
11	Грах, фий, нахут / Peas, vetch, chickpeas	210	5 544	0,6	3 326
12	Кръмни моркови; ябълки; цвекло / Fodder carrots; apples; beetroot	45	95	0,65	61
13	Стартерна смеска / Starter mix	45	5 238	0,95	4 976
14	Общо / Total		447 665		88 217
	ФРЗ / Wages and social securities	Бр. на персонала / Number of staff	Брутно месечно възнаграждение (лв.) / Gross monthly remuneration (BGN)	Бр. Месеци / Number of months	Сума за 1 година (лв.) / Total for 1 year (BGN)
15	Гледачи / Shepherds	2	1200	12	28800
16	Ръководител / Manager	1	1400	12	16800
17	Осигуровки за сметка на работодателя / Social securities, payable by the employer				8664
18	Общо / Total				54264
	Други разходи / Other costs				Сума за 1 година (лв.)
19	Ветеринарно обслужване (общо) / Veterinary services (total)				7 000
20	Амортизации / Depreciation				1 500
21	Ел. Енергия / Electrical energy				2 000
22	Горива / Fuels				1 725
23	Текущи разходи за ремонти / Current costs of repairs				700
24	Застраховки / Insurances				2 000
25	Други материални разходи, работно облекло / Other material costs, work clothes				1 200
26	Общо / Total				16 125
27	Общо разходи за дейността (лв.) / Total costs for the activity (BGN) / r.14+r.18+r.26/				158 606

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

Таблица 6. Показатели за ефективност**Table 6.** Efficiency indicators

№	Показател / Indicator	Стойност / Value
1	Общо приходи от дейността (лв.) / Total revenues from the activity (BGN)	260173,95
2	Общо разходи за дейността (лв.) / Total costs for the activity (BGN)	158 606,00
3	Печалба от дейността (лв.) / Profit from the activity (BGN)	101567,95
4	Рентабилност на база приходи (%) (р.3/р.1x100) / Profitability on the basis of revenues (%) (r.3/r.1x100)	39
5	Рентабилност на база разходи за дейността (%) (р.3/р.2x100) / Profitability on the basis of activity costs (r.3/r.2x100)	64
6	Приходи от 1 овца-майка (лв.) (р.1/250) / Revenues per 1 ewe (BGN) (r.1/250)	1041
7	Разходи на 1 овца-майка (лв.) (р.2/250) / Costs per 1 ewe (BGN) (r.2/250)	634
8	Печалба на 1 овца-майка (лв.) (р.3/250) / Profit per 1 ewe (BGN) (r.3/250)	406

Източник: Собствени анализи и изчисления / Source: Own analysis and calculations

за фуражи (55,6%), следвани от тези за ФРЗ (34,2%) и другите разходи (10,2%). Получените резултати са кореспондират с установените от **Mihailova-Toneva, 2023** - 45% дял на разходите за фураж и 35% дял на разходите за труд.

Размерът на разходите за фуражи в овцевъдството широко варират в зависимост от това дали фуражът е собствено производство или закупен, както и от специализацията на стопанството. **Harizanova-Metodieva & Metodiev, 2020** установяват, че в млечна овцевъдна ферма разходите за закупен фураж заемат 14% от сумата на разходите, но за сметка на това налице са значителни разходи, свързани с производството на фураж за изхранване на овцете.

Анализирана е икономическата ефективност на фермата за една стопанска година (табл. 6). Установи се, че печалбата от дейността е в размер на 101567,95 лв. Рентабилността на база приходи достига до 39% и показва всеки 100 лв. приход колко лева печалба са създали. Рентабилността на база разходи за дейността е в размер на 64% и показва, че на всеки 100 лв. разходи се падат по 64 лв. печалба.

Средният разход на една овца-майка годишно, при 1 заплождане за 1 година е 634 лева, което включва разходите за изхранване, обслужване, профилактика, репродукция, ма-

териали и консумативи и всички останали текущи разходи във фермата /вода, ел. енергия, застраховки, други непредвидени разходи/. Средния приход на една овца-майка е 1041 лв. и включва приходите от дейността и приходите от субсидии. Печалбата от дейността на една овца-майка е в размер на 406 лв.

Заклучение

Установи се, че при така зададените параметри, отглеждането на 250 овце-майки от породата Ил дьо Франс при едно заплождане на година е икономически ефективно. Рентабилността на база приходи е 39%, а рентабилността на база разходи за дейността е в размер на 64%. Всяка овца-майка създава средно по 406 лв. печалба на година, при включена държавна помощ за съответната категория овце.

Най-голям дял от разходите за дейността заемат тези за фуражи (55,6%), а от приходите най-голям е делът на приходите от реализация на разплодни животни (39,2%).

Използвана литература

Harizanova-Metodieva, Ts. & Metodiev, N. (2020). Structure of cash flows in dairy sheep farms in Bulgaria.

The European Commission has published a report on the implementation of the European Animal Health Code, November, 5, 2020, Kostonbrod, 355 – 363.

Harizanova-Metodieva, Ts. & Metodiev, N. (2019). Analysis of incoming and outgoing cash flows of dairy sheep breeding farms in Bulgaria. Agrarian economy and rural development -realities and perspectives for Romania, International Symposium 10th edition, November 2019, Bucharest, 45-49.

Ivanova, T. (2021). Assessment of the effect of the year of birth on the growth performance of Ile de France lambs. *Zhivotnovadni Nauki*, 58(1), 3-10 (Bg).

Laleva, S., Slavova, P., Ivanova, T., Kalaydzhiev, G., Popova, Y., Slavova, S., Ivanov, N. & Metodiev, N. (2022). Study of the influence of some genetic and non-genetic factors on the productive performance of Ile de France ewes. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 39, 197-201.

Metodiev, N. (2021). Influence of the year on the fecundity of Ile de France sheep. *Zhivotnovadni Nauki*, 58(6), 17-23 (Bg).

Mihailova-Toneva, M. (2023). Analysis of the Economic Efficiency in Sheep Breeding of the Ile de France. *Zhivotnovadni Nauki*, 60(1), 13-20 (Bg).

Pajor, F., Laczó, E., Erdős, O. R. S. O. L. Y. A. & Poti, P. (2009). Effects of crossbreeding Hungarian Merino sheep with Suffolk and Ile de France on carcass traits. *Archives Animal Breeding*, 52(2), 169-176. ISSN 0003-9438.

Popova, Y., Ivanov, N., Slavova, P., Laleva, S., Slavova, S., Kalaydzhiev, G. & Achkakanova, E. (2019). Efficiency of fattening lambs from Bulgarian dairy synthetic population and its F1 crosses with meat sheep breeds. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 25(1), 78–81.

Slavova, S. (2021). Estimation of the economic efficiency of Lacaune sheep farms, based on theoretical bio-economic models. *Agricultural Science And Technology*, 13(2), 197-204.

Slavova, S. & Achkakanova, E. (2021). Study on some economic indicators, characterizing the production efficiency of raising Ile de France sheep. I. Comparative analysis of economic results in different production units. *Bulg. J. Agric. Sci.*, 27(5), 838–845.